

Samenvatting

Niet alleen in Azië, maar ook in Europa en de Verenigde Staten groeit de vraag naar geneeskrachtige kruiden – hetzij als grondstof voor zogeheten *functional foods* die de gezondheid bevorderen, hetzij als kruidenpreparaat of -extract met een geneeskrachtige werking, zoals die worden toegepast in de traditionele Chinese geneeskunst, de Indiase Ayurvedische geneeskunst of de westerse fytotherapie. Enerzijds is de groeiende vraag een gevolg van een nog steeds groeiende bevolking, die in meerderheid is (en blijft) verstoken van farmaceutische producten. Anderzijds heeft de groei ook te maken met het feit dat steeds meer mensen – zowel artsen als (chronisch) zieken – aanlopen tegen de eendimensionale aanpak van de westerse farmacie.

In de afgelopen anderhalve eeuw zijn kruiden grotendeels uit de westerse geneeskunst verdwenen en vervangen door gesynthetiseerde stoffen – vaak zijn dat imitaties van een enkele actieve plantenstof. De moderne westerse geneeskunde moet nog maar weinig hebben van traditionele kruidengeneeskunde, niet in de laatste plaats door de ‘vage’ filosofieën die een rol spelen bij diagnose en behandeling. Inmiddels zijn er echter ontwikkelingen, vooral in de systeembioïologie, die een brug zouden kunnen slaan tussen deze twee gescheiden werelden, omdat deze nieuwe tak van de biologie het mogelijk maakt om na te gaan hoe een systeem – het menselijk lichaam – reageert op een mengsel van stoffen. Naast gangbare toepassingen in de traditionele geneeskunst openen zich dus nieuwe perspectieven voor het telen en benutten van geneeskrachtige planten.

De Nederlandse glastuinbouw heeft een aantal sterke troeven in handen als het gaat om de productie van geneeskrachtige kruiden voor uiteenlopende afzetmarkten. Zoals het vermogen om gewassen te telen onder strikte gecontroleerde omstandigheden van voeding, water en licht. In combinatie met het Nederlandse systeem voor kwaliteitscontrole betekent dit dat de Nederlandse tuinders in staat zijn om een kwalitatief hoogwaardige grondstof te leveren voor zowel de farmaceutische industrie als traditionele geneesmiddelen. Andere sterke punten zijn: een uitstekende kennisinfrastructuur; een sterke veredelingssector en een beproefd logistiek systeem. Zwakke punten zijn de hoge productiekosten, het ontbreken van een krachtige traditie in de kruidengeneeskunde en de te complexe regelgeving.

Tegen deze achtergrond staan twee wegen open voor de Nederlandse glastuinbouw. De ene is om op zoek te gaan naar gewassen met een hoge opbrengst waarbij Nederlandse glastuinders hun relatief goede positie maximaal kunnen benutten, voor een wereldwijde afzet. De andere route is het ontwikkelen van kennis, technologie en uitgangsmateriaal voor gecontroleerde teelt en het exporteren daarvan, zoals nu al gebeurt met traditionele tuinbouwgewassen zoals lelies en rozen. Gezien de groeiende belangstelling voor geneeskrachtige kruiden, loont het de moeite om beide routes verder te exploreren.

In Deel 2 van deze verkenning doen we suggesties voor innovatieve teelten en producten. We benoemen de gewassen en de aandachtspunten en signaleren enkele knelpunten. Deze liggen met name op het raakvlak van wetgeving en vermarkting.

Om deze sector tot verdere ontwikkeling te laten komen, is de beschikbaarheid van serieuze en betrouwbare informatie voor zowel telers als afnemers (zijnde consumenten, leveranciers van kruidenpreparaten en artsen/therapeuten) een belangrijke stap. Aanbevolen wordt om door middel van een informatieve website deze betrouwbare informatie (onder auspiciën van de Stichting Toetsing Fytotherapeutica) aan te bieden. Verder kan een handelspartner de verkoop van (van een keurmerk voorziene) fytopreparaten stimuleren. Formeel dienen echter volgens de Nederlandse wetgeving beide zaken geheel gescheiden te functioneren. Momenteel hanteert de wetgever een strikte scheiding tussen voedingsmiddelen en geneesmiddelen. Medicinale planten figureren van oudsher in beide domeinen. De knellende regelgeving frustreert innovaties en investeringen in deze sector, waardoor de samenleving belangrijke kansen voor patiëntvriendelijke en goedkope zorg laat liggen.

Aanbevelingen voor beleid (ministeries LNV en VWS)

- Faciliteer de teelt en het gebruik van geneeskruiden, onder meer met een onafhankelijk kenniscentrum.
- Documenteer het geneesplantengebruik in Nederland en monitor internationale trends en economisch belang.
- Realiseer een consumenteninformatiepunt (website) met betrouwbare, controleerbare feiten over geneeskruiden.
- Breng krachtige (ook Chinese, Indiase) medicinale planten onder het UA-regime (verkoop uitsluitend via apotheek) en/of stel een staatsexamen in zodat de ruwe grondstoffen op recept kunnen worden verstrekt door de apotheek.
- Creëer juridische ruimte voor het benoemen van juiste en bewezen medicinale effecten van (voedings)planten.
- Promoot kwaliteit en betrouwbaarheid van in Nederland geteelde medicinale planten, ook in het buitenland.

Aanbevelingen voor de tuinbouwsector

- Zorg primair voor afzet (contractteelt).
- Participeer in netwerken met afnemers (Nederlandse Vereniging voor Fytotherapie (NVF)).
- Zoek nieuwe toepassingen voor reststromen.
- Ontwikkel innovatieve teeltsystemen (combinatieteelten; gecombineerde toepassingen).
- Kies nieuwe gewassen met het oog op eigen teeltexpertise en prijs en zorg voor reproduceerbaarheid.
- Neem collectief een eerste verduurzaming ter hand (wassen-snijden-drogen-separeren).
- Ontwikkel teeltprotocollen (in overeenstemming met GAP-richtlijnen, EHGA).